

V R T E C.

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1882.

Leto XII.

Na sveti večer.

Temná je noč, moj duh temán,
Rosnó mi je okó;
Zamán vedrim duhá, zamán
Tešim srce bolnó.

Pri okni zrem tja v mrzlo noč,
Tja v zvezde zrem svitlé,
In srce mi spominá pekóč
Mori, gorjé, gorjé!

Nocój pa bode svet odklét,
In konec bo solzá;
Nocój pa človek bo otét
Bolésti in gorjá.

In obsijál bo sreče žár
To zemljo, te stvari;
Potihnil v srcih bo vihár
Nocój do konca dní! —

Kdo zná, li bodem tudi jaz
Nocój otét gorjá?
Li pride tudi zame čas
Mirú nocój, kdo zná?

S. Magolič.

Brat in sestra.

I.

em, da ste užé mnogokrat slišali o zlatej Pragi, ki je glavno ter najlepše mesto Češkega. Res, da so ondu krasne palače, ali koliko najdeš v njih večkrat tudi največjega siromaštva.

Nekako bolj v sredi mesta stoji hram. V njega hočeva iti, dete moje drago. — — Po dolgem, ozkem hōdu ideva ter prideva do majhenih vrat.

Jedva je odpréva, puhtí nama užé mrtvaški duh nasproti. V sobo stopivša, vidiva na mrtvaškem odru ležati ženo o kacih 32 letih. Ondu v kotu sedí postáraná ženica, to je mati umrle; a ob dnu stojita ljubeznjiva otročiča: deklica Olga in Vladimírček. Olga ima osem, Vladimírček štiri leta. Sestrica drží bratca za rokó in videti je, da jima solzé zalivajo očí.

„Mati, mati!“ kliče Vladimírček. „Vstanite užé, vstanite, ljuba mati!“

Ali mati se niti ne gane, ne sliši tožnega glasú svojega otroka. In zdaj sta bila otroka siroti. Oče jima je umrl užé pred tremi leti in ostala jima je samó še slabotna in stara bábica.

„Idiva vùn, Vladimírček,“ pravi Olga ter véde bratca iz sobe. Zunaj na prag sedeta ter jokajoč gledata mimogredoče, kateri se pa za njíju prav nič ne brigajo.

Zdajci prideta gospod in gospá, obá vže bolj priletna. Ugledavši jokajoča se otroka, postojita pri njima.

„Zakaj se jokata?“ vpraša ju ljubeznjiva gospá.

„Mati so nama umrli,“ reče Olga ihteč se.

„A kje so oče?“ vpraša gospod.

„Tudi so vže umrli pred tremi leti.“

„In kje stanujeta?“

„Tukaj!“

„Peljita naju notri,“ reče zdaj gospá. Gospodu in gospéj so se prikazale debele solzé v očeh, ko sta videla na mrtvaškem odru ležati mater in ko jima bábica pové, kako siromaštvo je v hiši. Gospod, gospá in babica so govorili nekaj na tihoma. Zdajci se obrne gospá k Olgi, rekoč:

„Olga, ali me imaš kaj rada?“

„Zakaj bi vas rada ne imela, ker ste z menój takó prijazni.“

„Ali bi šla z menoj od tukaj?“

„A kje bi potem ostal Vladimírček?“ vpraša deklica skrbljivo.

„Pri meni ostane, Olga, pri meni,“ odgovori babica; „saj znaš, da je pri meni najrajše.“

„Dà! dà! jaz ostanem pri vas, babica moja,“ oglasi se deček.

„Nu potlej užé grem z vami, milostíva gospá, ako me vzamete siroto,“ reče Olga.

„Rada, prav rada te vzamem, dete ljubo,“ reče ganena gosa; ali denes še ne moreš z nama, ker imam še mnogo opravkov, jutri pridem po tebe.“ —

Žalosten je bil večer tega dne. Slaba lučica je brlela v slabo razsvitljenej sobi. Zdaj pridejo štiri neznani možje ter o joj! zlato mater položé v temno krsto. Srcé je pokalo otrokoma, ko so možjé zabijali krsto. Kaj je pomagal krčevit jok, glasán krič teh sirot? Odnegli, odnegli so ljubo mater. — Ondu v kotu sta klečala otročiča ter povzdigovala roké k svetemu razpelu.

Žalostna in britka je bila ta noč.

Drugo jutro sta res prišla gospod in gospá. Olga je gorko objela babico in svojega bratca, ozrla se je še z britkim pogledom po siromašnej sobi, v katerej je toliko časa preživela, in — šla je potem s solzami v očeh z neznanó, a toliko prijazno gospó.

Gospod je še ostal v sobi ter je dejal babici: „Ne bojte se za Olgo; kakor vam sva užé včeraj povedala, ona bodé najina hčerka, ker nama Bog

ni otrók dal. Tù imate nekaj denarjev. Kadar vam jih nedostane, naznanite mi, rad vam bodem pomagal. Ne pozabite mojega imena: Janko Gorazd, trgovec v Trstu na Primorskem.“

Vladimirček je sam ostal pri babici. Vsak dan se je spominal svoje sestrice. Gospod Gorazd jima je res pošiljal prvo leto denarjev, da-si ga niso niti prosili zanje. A drugo leto sta morala babica in Vladimirček zapustiti dosedanje stanovanje, ker se je naselila tjà imenitnejša gospoda, kakor jima je dejal hišni gospodar. Preselila sta se v drugo predmestje. Zato pa nista več dobivala podpore od gospoda Gorazda, ker pošta za njiju stanovanje ni znala.

Minulo je leto za letom. Vladimirček je hodil v učilnico ter se je pridno vedel, a babica ga je učila domá na plunko (harpo) igrati in s tem si je deček pozneje zaslužil marsikak krajcar.

Minulo je užé osem let, kar je Olga otišla iz Prage. Necega po póludne reče babica Vladimirčku: „Denes mi je slabo. Dolgo užé ne bodem več, Vladimirček moj ljubi!“ To rekši, leže v postelj.

„Babica, pri vas ostanem,“ reče nato deček.

„Ali kaj bodeš jedel? Saj znaš, da nimava ničesar; vzemi plunko ter idi v mesto, po tem potu se preživiva, reče mu babica.

Deček vzame plunko raz steno, posloví se ter otide, da poišče vsakdanjega kruha sebi in babici. Na večer se vrne domóv. Bil je vesel, ker denes je več naprosil, nego li drugekratí. V sobo stopivšemu, migne mu babica k sebi.

„Prišla je moja poslednja ura, Vladimir. Poišči Olgo, dobro se jej godí, zeló te ljubi. V Trstu na Primorskem jo najdeš.“ Jedva je babica to izgovorila, izdehnila je svojo blago dušo. Ves osupel je stal deček ob postelji.

„Babica, babica!“ vzkliknil je z britkim glasom za nekoliko trenutkov ter se nagnil k njej; a babica ni dala več življenja od sebe.

Drugi dan so jo odnesli ravno tísti možjé, kakor ljubo mater. Gospodar je tolažil dečka in mu prigovarjal, da naj pri njem ostane; ali Vladimir je vzel plunko ter je ostavil mesto, v katerem sta mu umrla mati in babica.

II.

Bil je Vladimir v dvanajstem letu svoje dóbe. Čutil je bolečino, da se ločí od svojega rojstnega kraja, od mile domovine. Zunaj mesta je vprašal možá po Trstu. Ali ta ga začudeno pogleda, rekoč: „Trst na Primorskem?“ „Dà,“ reče deček.“ — „To je daleč tam na jugu.“

In Vladimir gre dalje proti jugu. Dan za dnevom je potoval s plunko ob rami. Prišel je na dolenje Avstrijsko, kjer ni razumil ljudskega jezika, ker ondu prebivajo sami trdi Nemei; potem je prišel na Štírsko, kder iz začetka tudi še ni nikogar razumil, ker je hodil po gorenjem Štírskem.

Necega dne pride v vas, in ko sliši ljudi govoriti, zdijo se mu besede nekolike znane; poslušá natančneje in res je nekoliko razumil; bil je namreč užé na spodnjem Štírskem, kjer je našel ljudi, ki so bili jako dobrega in usmiljenega srcá.

Takó idóč iz vasí v vas pride necega dne v velik gozd. Vse je bilo tiho okolo njega, samó drobni ptički so ščebetali po gostem lesovji. Počasi je šel Vladimir dalje, premišljajoč svoje siromaštvo. Prišel je do križa,

sv. znamenja ob česti. Tjã gori pogleda na Križanega, sname klobuk raz glavo ter obstojí.

Kaj se mu je srce takó omečilo pri pogledu Križanega? Svitle solzé mu oblijó od solnea zagorelo lice. Ponižno poklekne tjã pred sv. znamenje, povzdigne roki k nebesom ter moli:

„O moj Bog, usmili se me! Glej sirota sem. Nimam očeta ne matere, nimam babice, vsi so mi umrli, in zdaj sem sam uboga sirota. Moj Bog, prosim te, vodi me, da skoraj pridem k svojej sestri v Trst.“

Te besede izrekši, bil je Vladimir potolažen. Vstal je ter hotel dalje iti. A zdajci ugleda ne daleč od križa ob drevesu slonéčega kmeta, kateremu so se solzé v očéh lesketale.

„To se mi pa dopade, deček,“ reče mu mož. „Povej mi vender, kdo in od kod si?“

Ko sta takó skupaj šla po poti, povedal je Vladimir kmetu svoje imé, svoje trpljenje in kakó zdaj išee svoje sestre.

Kmet mu reče nato: „Res si sirota! Mnogo si užé prestal, a upaj v Boga v nebesih in dobro ti bode. Kakor vidim, zdaj ne moreš dalje proti Trstu, ker ti je obleka malo ne vsa raztrgana in si tudi užé slab od hoje. Vem, da si dostikrat stradal, zatorej ostani pri meni nekaj časa, da se ti obleka izboljša in se ti tudi telo nekoliko odpočije. Ali ti je prav takó?“

Vladimir je milo pogledal kmeta, ter mu hotel hvaležnosti rokó poljubiti; a kmet mu jo odtegne, rekóč: „Tega ti ní treba; le priden ostani! Tù poglej našo hišico.“ Prišla sta iz gozda in ondu na lepej zelenej ravnini je stala kmetova hiša.

Jurij Kómarek je bilo kmetu imé, ki je bil takó usmiljenega srcá. Bil je, kakor tudi njegova žena, užé prileten, a bila sta brez otrok.

Vladimir je moral zdaj še gospodinji vse povedati, kako se mu je godilo. Do srca je bila tudi ona ganena; rekla mu je: „Ostani pri nas, dokler se ti poljubi.“

Vladimir se je obema pristrčno zahvalil za toliko dobroto, ter je rad ostal pri takó dobrih ljudéh.

III.

Zdaj se je Vladimíru zopet dobro godilo. Njegovo lepo od solnčnih žarkov orujavelo lice se mu je jelo rudečiti. Oči, prej takó kalne, postajale so živejše in okolo ust zibkal se mu je sladek nasméhljej. Srcé mu je veselejše bilo in iz grla so zvene le pesence, katere ste ga bili mati in babica naučili.

Pasel je živino kmeta dobrotnika. V dobrem in zadovoljnem življenji je skoraj pozabil svoje ljube sestrice Olge, samó časih in časih se je je še spominal in takrat se ga je vselej polastila neka nemirnost, ki je pa kmalu zopet minula.

Na paši pri svojej živinici je bil ves srečen. Imel jo je jako rad ter je vedno lepo ravnal z njo. Živina ga je tudi rada slušala. Ako je deček zaklical: „Dima! pojdi sém!“ in jej z roko namignil, takój je priteklo živinče k njemu. Ako je pa živinče hotelo na sosedovo njivo ali travnik, zaklical je samó: „Ne smeš tjã, Dima, nè!“ in živina se je takój vrnila.

Takó je ostal Vladimir pri Komarku vse polletje notri do globoke jeseni.

Necega hladnega jesenskega dne je zopet pasel kmetovo živino. Denes ni bil nič kaj vesel, to mu je bilo videti na licu. Mislil je na Olgico, svojo

sestro. Zdajci začuje glasno vreščanje v zraku. K višku pogleda ter vidi — žrjave. Urno so leteli tja proti jugu, kakor bi se bali, da bi jih ne zasačila mrzla zima. Vladimir je gledal za njimi, dokler mu niso popolnem izginili izpred oči. Globoko je vzdihnil. Sreč mu je postajalo nemirno in neka otožnost se ga je polastila.

„O žrjavi!“ dejal je sam v sebi, „vi hitite tja proti jugu. Dà! pot ste mi pokazali, tudi jaz bodem skoraj za vami.“

Zamislil se je.

„O Olga, Olgica moja!“ vzkliknil je iz globočine svojega srca. „Skoraj bodem pri tebi!“ in solzé se mu vlijó po licih.

Žalosten je prignal živinico domóv. Kómarek in njegova žena sta ga izpraševala, kaj mu je. Ko jima pové vzrok svoje žalosti, nasméhne se mu prijazni kmetič ter mu reče: „Znal sem, da se bodeš prej ali pozneje spomnil svoje sestrice in mislil na njo. Ostani pa še vender nekaj dni pri nama, glej, takó te imava rada, kakor bi bil najin lasten otrok. In ker se zima užé bliža, hočem ti napraviti zimske, gorke črevlje. Do Trsta imaš od tukaj več nego teden hodá, po ves dan mi pa tudi ne smeš hoditi, ker bi si lahko pokvaril zdravje in bi obolel. A bolan vender ne smeš k sestri, ker bi jej napravil žalost in nobenega veselja.“

Te besede si je Vladimir zapomnil. Nekaj dni je še hotel ostati pri svojih dobrotnikih in potlej se podati na daljni pot. V tem je dobil gorke zimske črevlje in novo obleko.

Dan ločitve je prišel. Vladimir je podal Komareku in njegovej ženi roko, lepó se jima zahvalivši za vse, kar je prejel od njiju. Težko jima je bilo po fantu, katerega sta ljubila, kakor svoje lastno dete.

Vladimir je potoval proti Trstu. Hrano je dobival pri ljudéh, katerim je na plunko brenkal. Mnogo lepih krajev je obhodil, predno je prišel tja, kamor je bil namenjen.

IV.

Po dolgej in težavnej hoji je prišel na obali jadranskega morja. Veliko, krasno mesto se razprostire pred njegovimi očmi. Kamor koli je pogledal, vse mu je neznano. Hodil je po širocih in ozkih ulicah sem ter tja, popraševal ljudi to in óno, ali od sestre Olge ni mogel poizvedeti ničesar.

Bil je vže peti dan v Trstu; prehodil je malo ne vse ulice, a Olge še ni našel. Ta dan je brila ostra ledena burja po ulicah velicega mesta, ko je Vladimir šel s plunko ob rami iskat si kruha po hišah usmiljenih ljudi. Goste snežinke so padale na zemljo in besnèč veter se je poigraval ž njimi, zaganjajoč je drhtečim in borno oblečenim ljudém v lice.

Vladimir je šel mimo cerkve. Spodobno sname klobuk z glave ter vzdahne: „Hvaljen bodi Jezu Krist! Usmili se mene uboge sirote!“ A slišal ni, da gre za njim lepo oblečena gospodična. Z bridkim srcem je pogledala dečka ter mu pomolila desetico. Vladimiru se je čudno zdelo, da mu je gospodična dala desetico, da-si je darú niti prosil ni. Čudno mu je postajalo pri srci. Zrl je za gospodično ter videl, v katero hišo je šla. Bila je to lepa prodajalnica. Ves dan je hodil Vladimir po mestu ne menèč se za skeleči mraz, ki mu je pretresal ude. Podoba usmiljene in rahločutne gospodične ni

mu šla iz uma. Nekako znana se mu je zdela ta lepa in vitka podoba. Truden je legel z večera spat v nekem predmestju, kder si je bil izprosil prenočišča.

Vso noč je sanjal, da je doma na Českem v zlatej Pragi. Na hišnem pragu sta sedela s sestro Olgo. Ali prišla sta gospod in gospá in drugi dan je šla Olga z njima. Pristrčno ga je pri odhodu poljubila in — ni je bilo več. Ko se Vladimir zjutraj vzbudi, bile mu so oči rosne. „Olga!“ vzdahne in se v misli zatopi. Za nekoliko trenutkov reče sam v sebi: „Dà, dà! óna gospodična je bila moja sestra Olga in nihče drugi ne!“

Takój skoči na nogi, obleče se ter otide v mesto. Zna se, da mu je prva pot bila v cerkev. Bilo je lepo, krasno jutro, le burja je prepihavala po mestu. Vladimir iz cerke prišedši hodi nekaj časa po ulicah ter ne ve, kam bi se dejal. Naposled obstoji pred hišo, v katero je včeraj šla gospodična. Nekako boječe odprè velika vrata ter vstopi v vežo. Nihče mu ne pride naproti. Zdaj potrka na duri, izza katerih je slišal govoriti. Ko duri odprè, ugleda v sobi gospoda, sedečega za mizo s svojo družino.

„Nu ravno prav si nam došel, deček,“ reče gospod, „daj, pokaži svojo umetelnost in zabrenkaj nam na plunko.“

Vladimir prime za plunko ter lepo počasi ubira tenke strune. Gospod nekaj časa posluša, potem otide v prodajalnico.

Nekoliko akordov odbravši, zapoje Vladimir milozvonečo pesenco s spremljevanjem na plunko. Bil je tako obrnen, da mu je človek pri vratih stojèc lahko gledal v lice.

Njegovi milozvoneči glasovi doneli so po sobi; znalo se mu je, da mu iz dna otročjega srca prihajajo besede.

Užè ko je Vladimir začel pesenco peti, prišla je gospodična, katero je bil gospod v prodajalnico poklical, v sobo. Ali kakó ostrmi, ko čuje znane jej glasove. Kolikokrat je ona sama užè prepevala to mično pesenco, katera jo zdaj spomina veselih otročjih let. Páznejše je zdaj zrla dečku v lice, in néka znana podoba se jej je vzbudila v spominu. Vročè jej je postajalo v njenem nedolžnem srci, in kri jo je zalila po vsem obrazu. Tiho je šepnila: „On je, moj Bog, on je!“ —

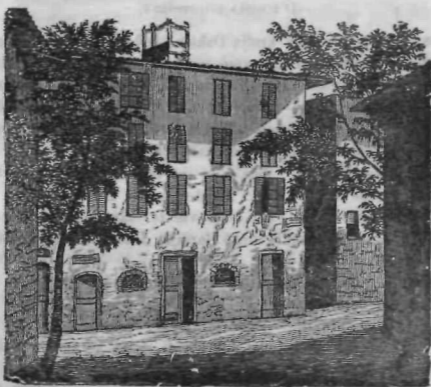
Vladimir je končal pesenco. In zdaj, ko so mu poslušalci jeli ploskati, prihití k njemu gospodična, oklene se osupelega dečka ter vzklikne: „Vladimir, brat moj!“ — Tudi deček objame svojo predrago sestro, rekóč: „Oh Olga, zlata Olga!“ — —

Družba okolo mize je začudena gledala to nebeško veselje takó nenadnega združenja. V tem trenutku stopi gospod v sobo, da tudi on gleda iskreno bratovsko ljubezen. Ganení so bili vsi, ko jim je Vladimir povedal svoje dogodke. Z velicim veseljem sta gospod in gospá tudi njega vzela za svojega otroka. Naposled reče gospod: „Glej Vladimir!“ ker si doslèj toliko hudega moral prestati, zato ti pošlje vsemogočni Bog letos takó vesele in prijetne božične praznike, kakeršnih še nikoli imel nisi.“

Vladimir je ostal v trgovčevej hiši, kjer se mu je dobro godilo, ter ni pozabil tudi svojega dobrotnika Kómareka. Takój drugi dan mu je naznanil pisméno, da je našel svojo preljubo sestro Olgo. Kómarek to čuvši, radoval se je s svojo ženo in hvalil Boga, ki nas vodi po tako čudnih potih.

Napoleon I.

Podoba, katero imate pred seboj, kaže vam hišo, v kateri se je porodil mož, kateri je koncem pretečenega in v začetku sedanjega stoletja malo ne vso Evropo spravil v največji nemir in razburjenost. Ta mož je bil Napoleon I. Bonaparte, cesar francoski. Porodil se je v Ajacci na otoku Korziki v dan 15. avgusta 1769. leta in je bil drugi sin Karla Bonaparteja, korziškega patrieija. Po priprostej vzreji, ki jo je imel domá pri svojih starših, prišel je 1779. leta v vojaško šolo v Briennu, kder se je s pridnostjo in ukaželjnostjo zeló odlikoval. V vzpomládi 1785. l. je svoje vojaške nauke nadaljeval v Parizu. — Nam je Napoleon znan iz ónih krvavih bojov proti Italiji, Avstriji in Afriki, iz katerih se je vrnil zmagovalec in ga je francosko ljudstvo pozdravljalo svojega rešitelja. Po mnogih krvavih prekucijah, ki so se

vršile na Francoskem, ustanovil je Napoleon zopet stanovítnejši red v deželi. Odpravil je ljudovlado in se dal venčati za dednega cesarja francoskega (Napoleona I) v dan 18. maja 1804. leta. Napoleon se je vojskoval z Anglijo, Nemčijo, Avstrijo, Rusijo in Španijo. Pri nas v Avstriji je bilo glavno bojevanje na Laškem. Tú je Napoleon vodjo za vodjem pobil, armado za armado končal, mesto za mestom dobil in na zadnje ostanke cesarske vojske v Mantovo zapodil, ki je bila potem več mesecev trdo oblegovana. Nadloge, katere so ti vojaki med oblego trpeli, so nepopisljive; od zunaj je pritiskal sovražnik, a od znotraj so soparica, kuga in lakota uboge morale. Med temi nesrečnimi je bil tudi polk Slovencev iz Kranjskega, ki so do malega vsi poginili v oblegani trdnjavi. Francozi to pot niso dolgo pri nas ostali, ker sta v dan 18. aprila 1797. leta cesar Franc II. in Napoleon mir storila proti temu, da Avstrija Francozom prepusti Milansko, zato pa dobi Benedke v odškodovanje. Ali Francozi so bili čedalje silovitejši in Napoleon, postavši cesar francoski, hotel je napraviti državo, katera bi vso Evropo obsegala.

Zaradi tega so se začele 1805. leta nove vojske in Francozi pridrli so, cesarsko armado na Ogersko podeč, tudi v Trst in Ljubljano ter so razpisali v obeh mestih silne vojaške davke v denarjih, vrhu tega pa še hrano in obleko za vojake.

Ali tudi mogočnega Napoleona, kateri je toliko tisoč ljudem vzel življenje, zadela je maščevalna roka božja. Božje in človeške pravice je teptal z nogami in zato ga je vse sovražilo. Po krvavej tridnevnej bitki pri Lipskem 17. 18. in 19. oktobra 1813. l. se Napoleonu sreča ni več povrnila in v odločilnej bitki pri Waterloo-u v dan 18. junija 1815. l. je bil popolnem premagan. Po tem boji odpeljali so ga na otok sv. Helene onkraj ravnika, kjer je v dan 5. maja 1821. l. v 53. letu svoje dóbe zapuščen umrl.

Magij Bardija.

(Perzijska pripovedka.)

Za slavnega perzijskega kralja Dshema je bil v Pasargadah nek Bardija najmodrejši magij. A ne samó moder, tudi pobožen je bil. Prebiraje avesto, rekšj svete zakone Zaratustre, vedel je vse modrosti svetá. Nekateri so trdili, da mu je razodeva sam Ahuramazda (Ormuzd). Vsi so hodili k njemu svetá iskat, celó kraljevi svétniki so prašali poprej njega, kakó naj rzsodijo kako važno zadevo, kakó naj svetujejo kralju.

„Tako je rekel Bardija,“ dejalo se je in vsak je stvoril takó, kajti Bardije magija besede so bile božje besede, besede Ahuramazde.

Kralj Dshem je razvidel, ker se je vse le takó delalo, kakor je Bardija hotel, da prav za prav ni on kralj, nego Bardija. Jezen pokliče modrega magija pred-se.

„Vsi govoré v mojem kraljestvu, da ti vse veš. Ako je to res, povej mi, kaj jaz zdaj le nameravam?“

„Mene s pota spraviti,“ odgovori magij resno.

„Kakó, da se mi upaš tedaj kljubovati in da se vender prikažeš pred mojim obličjem?“ vpraša kralj.

„Dshem, tvoja nesreča bi bila, če mene umoriš. Jaz sem tvoj rob in ležim pred teboj v prahu, umori me, če hočeš!“

Ustrašil se je kralj pri teh proroških in pretečih besedah.

„Vstani Bardija! Bodi moj brat! Polovica mojega kraljestva je tvoja.“

„Kralj, rad sem tvoj brat, tvoj prijatelj, tvoje dežele pa sam vladaj, jaz ti hočem pomagati.“

Mnogo let sta skupaj vladala kralj Dshem in modri Bardija. V Perziji ni bilo uboštva, v vednem miru so bile dežele, vojskâ ni bilo ni z domačimi, ni s tujimi sovražniki — kupčija in poljedelstvo sta cveteli.

„Srečna Perzija, srečni Perzijani!“ imenovali so tudi vsi drugi narodi kralja Dshema dežele in njega podložnike.

Postaral se je pa modri Bardija in prišel je dan njegovej smrti. Žalosten je bil kralj in prosil Bardijo, naj moli k Ahuramazdi in k bogu Mitri, naj tudi njemu potekó življenja dnevi ob jednom z njegovim.

„Nikari se ne pregreši takó, Dshem moj ljubi! Če Ahuramazda hoče, da življenje človekovo še ne ugasne, ne smemo ga prositi, da naj umerjemo.

Zapustiti ti pa hočem darilo, s katerim bodeš lahko vladal svoje dežele takó modro, kakor si jih vladal z mojo pripomočjo.

Zbral je tedaj Bardija vse magije ter jim naročil, naj molijo k Mitri in Ahuramazdi molitve. Ko so magiji molili tri dni in tri noči, prišel je Bardija sam v hram boga Mitre, stopil je k žrtveniku, na katerem je gorel sveti ogenj, vzel v roko zlato kupo, s katero so magiji darovali ter si dal vode naliti va-njo. Nad ognjem je držal kupo in molil. Izmolivši dolgo molitev, izlije vodo v ogenj, prinese kupo pred svoja usta in dihne va-njo trikrat.

Dolgo so molili še magiji v templji k Mitri in k Ahuramazdi. Bardija pa nese sveto kupo h kralju ter mu reče:

„Kadar bodeš hotel zvedeti kako skrivnost, kadar bodeš v dvojbi, kaj imaš storiti, poglej v to kupo in kar bodeš videl na dnu zapisanega, to stvari! Če ne bodeš delal takó, kakor ti bodo veleval besede kupi na dnu, kaznil te bode Ahuramazda.“

Še tist dan je umrl Bardija, Dshem je žaloval po njem. Čas pa, ki potolaži vse, potolažil je tudi kraljevo žalost po Bardiji.

Dshem je vladal svoje kraljestvo užé na deset let še po magija Bardije smrti.

Najvišji hudobnih duhov Angromanju (Ahriman) je bil nevoščljiv ljudém, da so tako srečni pod modrega Dshema vladanjem. Naredil je tedaj, da je hudobna misel šinila v glavo najstarejšemu sinu Dshemovemu Dajavku, naj svojega očeta pahne s prestola ter ga sam zasede.

V pravem času pa je Dshem zvedel vso zaroto in sklenil svojega sina Dajavka k smrti obsoditi. Prosili so sicer najznamenitejši knezi Dshema, naj prizanese sinu, a kralj se ni dal preprositi.

Pogledal je Dshem v zlato kupo magija Bardije, a tudi tam so stale besede:

„Ne umori svojega sina!“

Angromanju pa je po noči poslal kralju Dshemu sán. Prikazal se mu je Bardija ter mu svetoval, naj to pot le drugače ravná, kakor pa mu velevaljo besede na dnu svete kupe. Kralj premišlja in premišlja, kaj bi storil. Rad bi se maščeval nad sinom. Pokliče vse svoje magije in ker so se ti bali kraljeve jeze, če rekó, naj ne kaznuje sina, svetovali so mu, naj dela takó, kakor mu veleval sán.

Kraljevo povelje sina umoriti je bilo užé dano. Ravno so jedva odšli knezi, kateri so še jedenkrat prosili za življenje Dajavkovo, a Dshem se ni dal preprositi, da bi preklical povelje. Vender hoče kralj pogledati še jedenkrat v skrivnostno kupo, ali tam, kder je preje stala, ni je bilo več. Teči je hotel kralj za knezi a bilo je užé prekasno, ker ravno je stopil sél pred kralja s poročilom:

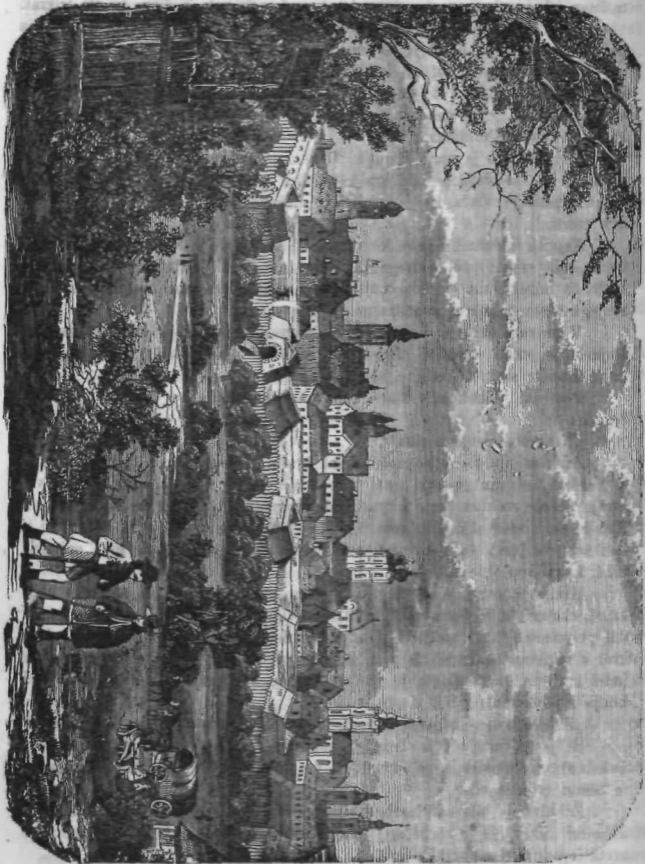
„Zgodila se je, mogočni Dshem, tvoja volja! Vstajnik Dajavku je mrtev.“

Še je govoril sél te besede, kar pridere pred kralja drugi mlajši sin Dshemov, Kambudshija po imenu, z vsemi mladimi plemenitaži perzijskimi in umori svojega očeta.

Žalostno je bilo za Kambudshije v Perziji. Angromanju sè svojimi hudobnimi duhovi se je vselil mej ljudi in Ahuramazdo ter je dobre duhove sè sveta izpodrinil.

Temešvar.

Glavno mesto tamiškega komitata na Ogerskem je trdnjava Temešvar. To kraljevo svobodno mesto je pravilno in trdno zidano, snažno in prijetno ter šteje blizu do 33.000 prebivalcev. Pravo ali nôttranje mesto je trdnjava, ki je obdana s trojnim zidovjem in vodnimi jarki. K mestu

se prištevajo tudi tri jako oddaljena predmestja, ki so: Mihala, pred dunajskimi vrati, kjer živé večinoma Rumuni; Jožefovo predmestje pred petervaradinskimi vrati, jako pravilno zidano in od Beginega kanala pretrgano in fabriško predmestje pred sedmograškimi vrati s srbskimi prebivalci. V poslednjih letih se je Temešvar zelo povzdignil in olepšal. Zunaj trdnjave so lepi zeleni drevoredi, ki peljejo v predmestja in dajejo mestu jako zalo podobo. Tudi za lepa izprehajališča se je skrbelo. Najznamenitejša poslopja so: stolna cerkev v gotiškem slogu zidana, cerkev nezedinjenih Grkov, farna cerkev, sinagoga, stari Hunyadski grad, škofovska poslopja, nemška in grška mestna hiša in velikanske vojašnice. Na gimnaziji se poleg latinskega in grškega uči tudi nemški, ogerski, rumunski in srbski jezik. V mestu živi veliko število rokodelcev in tovarničarjev, posebno strojarjev, suknarjev, tkalcev, opekarjev i. t. d. Jako živahna je kupčija z različnim blagom. — Leta 1552. prilomastili so Turki na Ogersko, in turški vezir Ahmet Paša oblegel je Temešvar. Mesto je bilo izročeno necemu zelo junaškemu móžu, Stepanu Lozonczyju. Ta junak je sklenil raje umreti nego sovražnikom prepustiti mesto, zatorej je napravil oporoko (testament) in jo poslal svojej ženi s poveljem, naj zastavi vse imetje ter kupi smodnika in nabira novih vojakov. Njegov pisar, Stepan Földvari, preoblekel se je v turško obleko in srečno odnesel pismo, kamor je bilo namenjeno. Nove vojaške čete so se nabirale, smodnik se je nakupil in vse je bilo užé pripravljeno, ali zamán. Vodja Mihans Toth, povedal je blizu mesta sovražnikom, kam se četa pomika, in mnogo jih je pobegnilo, a drugi so bili od Turkov vjeti in pobiti. Lozonczyjeva stanovitost se temu ni upognila. Velik del zidovja je ležal užé podrt, ali Turki se vendar še niso upali mesta napadati. Dva glavna bojevalca obojih strank, Kubad, od turške, in Blaž, od madžarske strani, sta se spopala. Turek se je zadril: „Jaz se imenujem Kubad,“ in je zamahnil s svojo sabljo. Madžar se je turške sablje ubranil in zavpil: „A jaz se imenujem Balay,“ ter je vsekal Turka z vso močjo preko glave. Naposled se je moral Lozonczy vendar udati. Turki so mu bili obljubili prost izhod iz mesta, ali obljube niso držali. Lozonczy je bil, ko se je še poprej čvrsto branil, od Turkov premagan, kateri mu so potem glavo odsekali in jo Sultanu poslali.

Leta 1716. je bil grof Merzy za deželnega poglavarja v Banatu. On si je pridobil največ zaslug, da se je mesto Temešvar povzdignilo iz nekdanjih razvalin zopet do najlepše urejenega mesta na Ogerskem. On je tudi pomnožil okope in vsa druga dela, ki se štejejo k trdnjavi. Drug dobrotnik Temešvarskega mesta je bil Ivan grof Coronini, nekdanji odgojitelj našega presvitlega cesarja. Coronini si je mnogo zaslug pridobil za prospeh in povzdigo mesta ter si je s svojo dobrohotnostjo in pravicoljubnostjo pridobil prebivalce različnih narodnosti. On je bil 1850. l. vojaški in civilni poglavar. Temešvarci so mu iz spoštovanja in hvaležnosti postavili v mestnem parku lep spomenik.

V poslednjem času je zadela mesto velika nesreča. Temešvarci nimajo nobenega gledališča več. V dan 30. aprila 1880. l. pogorelo jim je gledališče do tal. To prekrasno poslopje je bilo še novo, kajti pet let pred pogoriščem se je bilo še le odprlo.

Kako se jazbecu kuri.

ladi bralec! stopiva v hribovske kraje, kjer ob robu jelovega gozda pod kolovozno potjo zori sivo zrnje rudečkaste ajde. Najin šum prepodi tropo divjih golobov, ki vzflofočejo ter se posedejo po šibkih vrhovih bližnjega gozda. Če se poženeva čez leseno ograjo, stojiva kraj potoka, ki žubori po strugi, obloženej s kamenjem ilovičaste boje, in melini visoki rob gorenjega laza. Na črešpi samevajočej pod sivimi, z grmičjem porastenimi skalinami se dere šoja, kakor nejevoljna, da jo sva prepodila iz dozrevajoče turšice. Zlékniva se v orehovo senco. Nad glavo smuka oprezno ververica okolo belkastega debla, pod nama šumi in se rahlo giblje koruzno listje. Če z očmi greš od storža do storža, vidiš, kako so nekateri napeti in polni, nekateri uže slečeni in prazni, a tam v senci ónih dveh jésenov, kjer perje ni še jelo izgubljati svoje zelenine, najdeš stebela polomljena, storže orobkane, vse pregaženo in prehojeno. Na prvi pogled ti pride na misel zanikarni pastir, češ, živino je spustil v laz, ali bolj pazno se ogledavši, spoznaš — jazbečevo delo.

* * *

Ptiči so legli počivat. Še čuješ fлот perotnic z veje na vejo, kak cik in vik prileti iz skrivnostne temote mračnega gozda. Vodica v jarku cerlá boječe in tiho, padaje na skalico daje tenke prelivčate glasove. Največji šum delaš sam, kadar lomiš osuhle smrekove vejice, in kadar preperelo bukovo dračje sestavljaš v kôpo. Močno se ti užgana žveplenka posveti v obraz, nežne vejice zafrlé in ognjeni jeziček oblizne nanošeni les. Tvoje delo je storjeno: jazbecu je napravljeno strašilo. Ali preprijetno je čepeti nad kurjavo, prevabljivo zlekniti se po pokošenej grivi. Pod tabo plapolá in prasketá ogenj, osevaje in zlaté rudečkasto-zeleno koruzno perje. Lahen vetrič dune: pošumí listje po grmovji, zaziblje se vršič jésenov v plotu, pošeptajo peresa po koruzi. A vse to šumenje, ves ta šopot je pohleven, nekako otožno-zaspan, uprav večeren. In zopet obmolkne vse! Dim se zdaj vije po tleh, zdaj se kadi naravnost k višku. A to ni oni neprijetni dim, ki sili v oči in vzbuja solzé; na lahko se pomešava v kolobarjih z ambrozično vonjavo sosedne jelkove gošče in ta vzduh je, kakor da bi pil nebeško pijačo. Popolna tišina okolo tebe. Nebó je plavetno, posuto z nebrojnimi zvezdicami, katerih blesk je jedva viden v sivkastej modrini nepremičnega obloka. Meseca ni; to dela noč prijetnejšo, skrivnostnejšo. Iz daljine se temnijo gore, porastene z gozdi. Da nisi v domovini, da ti ni znana sleherna gora, slehern grič, težko bi v tmíni razločil podobo njegovo. Jasneji so bližnji hólmei: izmed ovočnega drevja ti nasproti blesté blede beli zidovi hiš in hlevov. Čuti so razni glasovi od sosednih bivališč: kak zategnjeni „ê, hej!“ veseli „juhé!“ prileti v gozd, odmevne jedenkrat, dvakrat, razletí se in poizgubi. Oglasi se čuk raz drobnico na pašniku. Vedno slabéje in slabéje prihajajo razni glasovi do tebe, zdi se ti, da sanjaš... Kar te iz lahnega dremeža predrami šum po koruzi. Strah in mraz te spreletita: sedeš, napneš ušesa, pridržavaš sapo, oči se ti razširijo, izstopijo, ali vender zamán gledaš, kdaj se prikaže valjasto truplo na kratkih nogah. Bil je le veter, ki je z nova zapihal in kradel se med koruznimi

stebli. Ogenj je pogorel, žerjavica se žarí in pepelí, le ogorki tlé okolo palése. Naglo pomečeš neizgorelo dračje na tleči pepel, prostreš po vrhu kožuhovino, ki si jo prinesel z doma, napraviš križec iz dveh leskov poleg kurišča in — urno jo pobrišeš proti domu. Če vrhu klanca dospel, postojiš, ne vidiš več ognja, ali ako imaš oster nos in veter nasproti piha, prismrdí ti tleča kožuhovina, ki bo gotovo, vsaj za nocjošno noč ostronosnega jazbeca odvrnila od okusnega, sočnega zrnja. Ko tiho stopaš po trati, zaprhuta ti okolo glave podhujka, frčé zdaj na levo in desno, zdaj sedaje na tla. Vedno si bliže doma, a vender ni slišati človeškega glasú; najbrž večerjajo domači. Hitro korakaš; ali glej, tam je nekaj črnega, videti je ropar, čakajoč ob cesti. Ni sile; le deblo one tepke je, ki jej je strela vrh odbila. Na robu pod njivo se nekaj belega giblje: tiho bi rad prišel mimo ali kamen, na katerega si stopil, sprožil se je z ropotom in ti si malo da ne padel. Ona bela reč se spustí v tek. Potolaži se, ne boj se! Domači maček belín je, ki tod poljske miši loví. Cerkveni zvonik se ti belí nasproti; le pogumno stopaj! Res te pot vodi mimo pokopališča ali umršega očeta prikazni ne bodeš videl. Oddehni se, še par korakov, pa sva pod hlevom; hišne duri zaškripljejo, naglo jih zapreš za seboj, češ, da se ne zmuznejo s teboj vred strahovi pod domačo streho. Luč nad mizo, okolo katere večerja družina, ti s prva bliščí v oči. Nisi jim še dobro voščil dobrega večera, užé se pred teboj v skledici kadí mlečna kaša, zabeljena, da bi lahko žabice plavale vrhu nje. Kako sladka je, kako rada se zmuza po grlu doli. Želim ti lahko noč in sladko spanje!

Jos. Gradáčan.

Dnevni red za pridne otroke.

Ljubi moj! ti bi rad prav priden bil, a ne veš, kako bi začel, kaj naj bi storil in kako se védel, da bi Bogu, starišem, učiteljem in znancem delal veselje. Ne bodi zaradi tega v strahu, kajti k temu ni treba nič težavnega, nič posebnega storiti, nego samó svoja navadna opravila moraš lepo v redu in dobro zvrševati.

Ti še gotovo veš, da te je Bog zato ustvaril in na svet postavil, da bi ga vedno bolj spoznaval, ljubil, služil mu ter s tem samega sebe posvétíl in izveličal. A najboljši pomoček, samega sebe posvetíti, je ta, da svoja vsakdanja opravila vestno in dobro zvršuješ; kajti krščanska popolnost ne obstoji v tem, da opravljaš velika, izvanredna dela, nego v tem, da svoja navadna opravila zvršuješ dobro. Če hočeš torej biti priden ter krščansko popolnost, svoje posvečenje in svoj namen na zemlji doseči, zvršuj vsa svoja dela od jutra do večera lepo po rédu in dobro, in hitro bodeš napredoval v popolnosti. V ta namen imaš tukaj načrtan kratek dnevni red za pridne otroke.

1) Kadar se zjutraj vzbudiš, prekrizaj se takój, povzdigni svoje misli in srce k Bogu in reci sam v sebi: „Moj Bog, Tebi se vzbudim in se ti lepo zahvalujem, da si me zdravega in čvrstega ohranil. Čast in hvala bodi Bogu † Očetu, ki me je ustvaril, Bogu † Sinu, ki me je odrešil, in Bogu † sv. Duhu, ki me je posvétíl. Amen.“

2) Potem skoči urno iz postelje in misli si, da te Bog sam kliče po tvojih stariših, gospodarjih ali vikših; hitro slušaj ter se ne daj premagati

od spanca, ki lenuhe tako rad v postelji pridržuje. Kadar te kdo pokliče ali kadar je čas vstati, vselej hitro vstani!

3) Snažno in dostojno se potem umij in obleci. Ne lišpaj preveč svojega trupla, katero bode morda kmalu prah in hrana črvom; na obleki ne trpi ničesar, kar je spotikljivega ali nenavadnega; ne kaži se nikomur, predno nisi oblečen ter imej vedno na mislih, da te Bog in tvoj angel váruh vidita in ti vsako nedostojnost zamerita.

4) Kadar si oblečen, opravi svojo jutranjo molitev. Jutranje molitve nikoli ne zabi in tudi ne odlagaj, nego poklekni pred sv. križ, povzdigni roki in misli k Bogu, a oči povési k tlom ter moli svojo jutranjo molitvico.

5) Po jutranjej molitvi obudi dobre sklepe, da se bodeš izogibal svojih navadnih pregreškov, da bodeš pazil na svoje slabosti, da se bodeš čuval slabih priložnosti, v katerih bi utegnil Boga razžaliti, da bodeš povsod pri delu, v šoli, pri jedi in pri igri imel Jezusa za vzgled ter vse tako storil, kakor bi storil Jezus sam, ako bi živel v tvojih razmerah.

6) Vsak človek je ustvarjen za delo. Zatorej tudi ti nikoli ne pasi lenobe, ker lenoba je vseh grdob grdoba in mati mnogih nesreč.

7) Predno začneš kako delo, posvéti ga Bogu in pokliči sv. Duha na pomoč, ter vzdihni k Bogu: „V tvojo čast bodi to delo, o Bog! daj mi milosti, da ga dobro zvršim.“ Veruj mi, da je brez blagoslova božjega vsak tvoj trud zamán.

8) Kadar greš v šolo, pojdi z namenom, vse tako storiti, kakor Bog od tebe zahteva. Idi v šolo zaradi Boga, ker on to želi; po potu se védi dostojno in mirno, v šoli se zadrži v redu in prizadevaj si svojim součencem biti v izpodbudo in v lep vzgled. Učitelji so božji namestniki, zatorej stori vse, kar ti rekó; bodi miren, pazljiv in potrpežljiv.

9) Ako utegneš k sv. maši priti, ne opuščaj je; to je najlepša, najsvetejša in najkoristnejša duhovna vaja, postavljena v ponavljanje presvete daritve na križu, da bi si po njej zasluženje našega izveličarja Jezusa Kristusa prisvojili. Pri sv. maši se lepo in pobožno védi, da bodeš vsem, ki so v cerkvi, v izpodbudo. Moli pobožno ter prosi zaupljivo, česar potrebuješ, ter tudi na potrebe svojega bližnjega ne pozabi, vzlasti na potrebe svojih starišev, učiteljev in součencev.

10) Kadar zjutraj, opóludne in z večera k molitvi zvoniti slišiš, moli pobožno angeljsko češčenje. Ta molitev je že od davnih časov v navadi, naj bi se Bogu in Mariji, materi božjej zahvalili za naše odrešenje ter se vseh milosti odrešenja udeležili.

11) Kristjanu mora vsako delo sveto biti, zatorej tudi jed. Pri jedi se spomni, da nam je Bog le zato dal jedila, da bi svoje moči ohranili in okrepili ter laže Bogu služili. Pred jedjo in po jedi opravi kratko molitev in pri mizi se lepo in pošteno védi. Kratka in lepa molitveca pred jedjo se glasí: „O Bog! to vse nam daješ ti, kar vsaki dan nas preživi. Dodeli, da nam to jedilo, po tvojej volji bo teknilo!“ Po jedi se molitev lahko takó sklene: „O Bog! s pijačo in jedjó nahranil si nas milostno! Za vse, kar roka tvoja dala, naj bo pristréna zdaj ti hvala.“

12) Božja volja je, da si po delu duh in truplo počijeta, ter zopet z novimi močmi delati moreta. Dovolí si torej tudi ti počitka, a to poštenega;

to se pravi: ne stori ničesar, kar bi Bogu mrzelo ali bližnjega pohujševalo; ne stori in ne govori ničesar, kar bi koga žalilo; če ti bližnji kaj nepovoljnega reče, ne zameri mu takó, saj morebiti ni hudo mislil o tebi.

13) Tudi pri igri ne smeš pozabiti, da želiš priden otrok biti. Če se igraš, ne igraj strastno, nego zmerno, in le iz tega namena, da se razvedriš ali razveseliš.

14) Vrhu svojih navadnih opravkov ne zabi vsak dan kaj lepega in koristnega brati. Lepo in bogoljubno branje je hrana našej duši, zato nam je treba večkrat brati. A beri le dobre knjige, slabih ne beri in tudi pri sebi ne imej, kajti slabe knjige so strup, ki nad mladino veliko zlêga naredi in mnogo nedolžnih duš umori.

15) Vsaki dan skleni z molitvijo, kakor si ga začel. Ne opusti večerne molitve, naj bi še tako truden in spehan bil. Po molitvi izprašaj svojo vest ter premisli, kaj si storil po dnevi zoper Bogá, zoper bližnjega in zoper samega sebe, bodi si z mislimi, besedami, dejanjem ali opuščanjem dobrega. Pomisli, da bode to morebiti zadnja noč tvojega življenja; kajti večkrat se je že zgodilo, da se je kdo z večera zdrav vlegel spat, a drugo jutro našli so ga mrtvega.

16) Predno se vležeš, sleci se dostojno spominjajoč se na pričujočnost božjo ter se vlezl v postelj kakor v svoj grob. Tvoje poslednje dejanje bodi sv. križ in tvoja poslednja misel Bog. Če se po noči vzbudiš, povzdigni svoje misli k Bogu in priporoči se angelu váruhu, ki na tvojej strani stoji in te varuje hudega.

Glej, ljubi moj! Ako vsak dan takó storiš, hitro postaneš tako priden, da te bode Bog, tvoji stariši in továriši ljubili in ti z veseljem pomagali, da vedno ostaneš takó priden.

J. S-a.

Sirota.

Tam na pragu hiše
Deca se raduje,
Mati, dobra mati
Kruh jim razdeljuje.

Tudi njega mama
Gorko je ljubila,
Zanj, le zanj skrbela,
Ter mu kruh delila.

Deček pa ubogi
Iz-za ogla hiše
Gleda, tožen gleda,
In solzé si briše.

Pa možje so štirje
Enkrat mu jo vzeli,
K cêrkvici jo nesli
In jo v jamo deli.

Zdaj pa ni več mame,
Da bi ga ljubila,
Da bi zanj skrbela,
Ter mu kruh delila.

S. Magolić.

Brez obile naročnine dobrega lista izdajati ne moremo, a slabega lista izdajali ne bi radi; zato se nadajamo, da naša prošnja do slovenskih rodoljubov in prijateljev slovenske mladine ne ostane brez uspeha.

Program našemu listu ostane tudi bodoče leto neizpremenjen, to je, kakor do sih dob, takó ostane „Vrtec“ tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odmenjen: **slovenskeje mladini v pouk in zabavo.**

Prizadevali si bomo, da bode vsak njegov list z bodočim letom zanimiv ne samo po obsegu, nego tudi po različnosti sestavkov. Vsebina mu bode taka, da bode ustrezal malej a tudi bolj odraslej slovenskeje mladini, slovenskim učiteljem, starišem in sploh odgojiteljem mladine.

Cena „Vrtčeva“ ostane ista, namreč:

☛ Za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr.

Naročnina naj se nam še **ta mesec** pošlje, da bomo znali primerno število listov pripraviti.

Naročnina se pošilja pod naslovom:

Uredništvo „Vrtčeva“ na mestnem trgu šte. 9 v Ljubljani (Laibach).

☛ Pri „Vrtčevem“ uredništvu in založništvu se dobivajo trdo vezani Vrteci od poprejšnjih let po naslednjeje ceni:

Vrtec	od	1874.	leta	za	1	gld.	80	kr.
Vrtec	„	1875.	„	„	2	„	—	„
Vrtec	„	1876.	„	„	2	„	—	„
Vrtec	„	1877.	„	„	2	„	20	„
Vrtec	„	1878.	„	„	2	„	60	„
Vrtec	„	1879.	„	„	2	„	60	„
Vrtec	„	1880.	„	„	2	„	60	„
Vrtec	„	1881.	„	„	2	„	60	„
Vrtec	„	1882.	„	„	2	„	60	„

☛ Kdor vzame vseh **devet letnikov** skupaj, dobóde jih po jako znižaneje ceni za **15 gld.** trdo vezane; nevezane za **12 gld.**

„Vrteci“ so najbolj primerne knjige za farne in šolske knjižnice, zato se jih posebno priporočamo okrajnim šolskim svétom, čast. gg. duhovnikom in učiteljem sploh.

Knjižnica za slovensko mladino.

Pod tem naslovom začeli smo užé pred štirimi leti izdajati posebne knjižice naše slovenske mladini v pouk in zabavo, ki se priporočajo posebno farnim in šolskim knjižnicam po deželi, kakor tudi za darila sploh, bodi si užé za sv. Miklavža, Božič, godovne dneve, ali o katerej koli priložnosti. Do sih dob izdali smo užé tri take knjižice, ki se dobivajo po naslednjej ceni:

Dragoljubci, — mehko vezani **30 kr.**; trdo vezani **40 kr.** za darila **50 kr.**

Peter rokodelčič, — meh. vez. **40 kr.**; trdo vezan **45 kr.**; za darila **50 kr.**

Sreča v nesreči (Svetin), — meh. vez. **40 kr.**; trdo vez. **45 kr.**; krasno vez. vsa v platnu **60 kr.**

Za poštino je treba pri naročevanji priložiti 5 kr. več.

O tretjem zvezku naše „Knjižnice“ piše „Ljubljanski zvon“ tako-le:

Vrstniki naši, ki so pred 25, 30 ali več leti hodili v začetne šole, spominjajo se še gotovo drobne, a že takrat redke knjižice o slovenskem kmetu in francoskem vojščaku, Franci Svetinu in njegovih dveh sinovih dvojčkih: o Pavlu, ki je iz pastirja po čudnih dogodkih postal imeniten škof in o Janezu, pekárskem učenci, ki je iz Trsta dospel v Tulon na Francosko k bogatemu trgovcu, po nedolžnem bil k smrti obsojen, potem pa, ko se je pokazala njegova nedolžnost, dobil bogatega trgovca hčer v zakon ter sam bil imovit trgovec v Tulonu, kjer je srečno našel svojega izgubljenega očeta, kakor škof Pavel svojo mater Nežo. Redka je bila ta knjiga že pred petindvajsetimi leti in kdor jo je imel, čuval jo je kot drag zaklad. A vendar na Kranjskem ni bilo človeka, ki ne bi bil na pamet znal povesti o Svetinu. Ob nedeljah in ob zimskih večerih so jo ljudje prebirali kakor zlato knjigo in potem leta in leta še menili se o čudnih dogodkih, katere so prebili Svetin in njegova sinova, tako da je njé vsebina na Kranjskem postala pravo narodno blago. Ni se nam zatorej čuditi, ako je jeden najizbornejših pisateljev naših, g. Fr. Levstik, o tem prvem in narodu našemu predragem romanu slovenskem napisal obširno razpravo in oceno v Janežičevem Glasniku ter že pred več nego dvajsetimi leti izrekel željo, da bi se ta knjiga iz nova natisnila. Srečna je bila zatorej misel, „Svetina“ dati v drugem natisku na svetlo in za to misel in nje zvršitev moramo hvaležni biti g. Ivanu Tomšiču, vrlemu uredniku „Vrtčevemu,“ ki tako lepo berilo pripravlja mladini slovenski. G. izdajatelj v predgovoru piše tako: „Že davno je bila občá želja slovenske mladine prijateljev, da bi povest o Svetinu prišla zopet v dézel. Ta želja se do zdaj ni bila izpolnila, da-si je minilo že 45 let, odkar je prvič natisnena (1836. l.), in ta natisk je zdaj takó redek, da ga je težavno dobiti v roke. Tedaj, ko je bila slovenska knjiga priprostim ljudém še jako redka prikazen, čitala se je rečena povest ponsod s tolikim veseljem, da je do malega ni bilo hiše, v katerej bi je ne bili poznali, samo če je kdo v hiši znal čitati na knjigo. Zatorej mislim, da bi moja „Knjižnica slovenskej

mladini“ izvestno lepše in boljše knjige ne mogla prinesti, nego li je knjiga o Svetinu, katero je spisal pokojni Višnjiški župnik Janez Cigler, ki se je v Vódmotu pod Ljubljano bil porodil v 7. dan maja 1792. l., in umrl v 11. dan aprila 1869. leta v Višnjigori. Razven nekaterih raznoličnih molitvenikov in Svetinove povesti je spisal tudi „Življenje sv. Heme;“ potem „Deteljico, ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov“ (1863. l.), in mično povest „Kortonica, koroška deklica,“ katero je 1866. l. dala družba sv. Mohora v Celovci na svetlo. — Toliko o moži, ki je oče povesti, katero s to knjižico Tebi, mladina slovenska predraga, podajem in želim, da bi jo čitala z enakim veseljem, s kakeršnim smo jo čitali i mi, kadar smo bili še v Tvojih letih srečne mladosti. Zatorej knjižico, ki je napisana Tebi v pouk in zabavo, vzprími z ono dobrohotnostjo, s kakeršno si vzprijela i prvi dve moji knjižici; ako storiš to, dovolj mi bode plačila za trud, ki sem ga imel, s knjižico iz nova jo dajoč na svetlo.“ Mi ta prvi slovenski narodni roman svojim čitateljem najtopleje priporočamo. Lepše povesti od Svetína g. Tomšič ne bi bil mogel podati naši mladini.“

Ker bi radi „Knjižnico za slovensko mladino“ nadaljevali, zatorej prosimo vse slovenske rodoljube in prijatelje mladine, posebno čast. gg. duhovnike in ljudske učitelje, da bi jo priporočali in širili mej slovensko mladino povsod, koder se jim v to priložnost ponuja. Naj bi se torej obilo naročevali na zgoraj omenjene knjižice, da bodemo tem prej mogli izdati IV. zvezek, katerega bomo izdali takój, ko se dozdanjih knjižic toliko razpečá, da pokrijemo tiskarske in druge troške.

 Kdor se želi naročiti na katero koli zgoraj omenjeno knjižico, naj pridene k „Vrtčevej naročnini dotični znesek, in mi mu jo pošljemo takój pošt-nine prosto pod križnim ovitkom, ker mu jedino po tem petu pride najceneje v roke. Nadejamo se prav obilih naročil k novemu letu.

Uredništvo in založništvo „Vrtčevo,“

na mestnem trgu, šte. 9 v Ljubljani.

Pri „Vrtčevem“ uredništvu se dobiva tudi še mična knjižica pod naslovom :

Star vojak in njegova rejenka; gledališka igra v 2 dejanjih.

Cena **12 kr.**